

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Kárpáti Aurél*

Cím: *Ha Napoleon tervezte volna meg Budapestet...*

Forrás: *Pesti Napló*

Bp.
(Hely)

1921. 12. 25
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

725.091

Hely

Idő

"1921"

Személy

Ha Napoleon tervezte volna meg Budapestet...

16
Régi kápolna a belvárosi plébánia templom helyén, — Színes álmok egy kis pesti boltban

A múlt héten a régi Kalap-utcában jártam s hogy-hogynem, betévedtem az Arany serlegbe.

Kicsit megütődve nézem most, hogy leírtam, ezt a rámfeketedő mondatot. Ugy rémlik, néhai Kuthy Lajos rejtelmes beszélei kezdődtek ilyenformán háromnegyedszáz esztendő előtt, amikor is a Kalap-utca derekán alkalmasint volt valami hasonló étkező ivószerezzárnél elkeresztelt csapszék. Am ez az írás nem beszélvények indul, mint ahogy ma már a Kalap-utca is más néven ismerős s az Arany serleg sem korcsma, hanem inkább finom s értékes régiségek kicsiny boltja. Mégis, az anakronizmuszámba menő kezdet valahogy igen illik ide, már csak azért is, mert egészen szokatlan régiségre akadtam a selyemfényű bokharák, gyöngyösmarkolatú kurdisztáni kardok, cippolinóba metszett poharak, aranyárákos kínai terítők és alabástron-oszlopos, biedermeier zenélőórák között.

Ez a különös régiség ugyan nem volt eladó, de azért mégis magammal hoztam a kis boltból, amelyben egy érdekes beszélgetés során öltött formát, fölpáráztatva előttem színes gomolygással az ódon Pest elmúlt arcultatát. Régi dolgok társaságában könnyen emlékezik az ember. A boltocska olasznevű gazdája — dr. Bevilacqua Béla — meg éppen szinte hivatásos emlékező, nemcsak *ex offo* az antikvitások miatt, hanem még azokból az időkbeli, amikor heraldikával és genealógiai táblázatok összeállításával foglalkozott Arany János ércszobrának hátamögött. Szóval majdnem olyan érdekes ember, mint a régiségei s néha hajlandó is vagyok

azt hinni, hogy tulajdonképpen Anatole France valaridba. Ehez talán nem is kellett volna Napoleonnak melyik novellájának hőse elevenült meg benne, itt, a lenni?! Mégis, mi történt? A sugarat, a nyilegyenesen régi Kalap-utcában. Csak a Szajna partján vannak nálat, a Klotild-palotánál megtörték. Ezzel elhajlott ilyen novellisztikus boltok, ahol a gall humorból szik-hosszu tengely s vége lett annak a csudálatos képnek, rázó gazda históriás anekdotákkal kedveskedik látogatóink, veszedelmes konkurenciát csinálva múltár-meg a Keleti pályaudvarig. De más hatasztrófát is okgyainak egy félórára, amíg a szavai nyomán támadó zolt ez az Anti-Napoleonra valló „tengelytörés”. A régi emlékek rajzolásában eltűnik boltjából az üzlet.

Az egyik falon színes metszet lóg: a Tuilleries városi plébániatemplomot gödörbe kellett sülyeszteni képe. Ahogy rápillantok, Napoleon neve jut az eszembe. A hidat pedig szerencsésen mekivezítették a Gallérthegy. Ha jól tudom, ő volt az, aki egyetlen mozdulattal el-tüntetette a híres palota egyik oldalszárnyát, ezzel a barbárnak látszó gesztussal biztosítva a mai Páris utainak és utcáinak ideális elrendezését.

— Igen, — mondja az én régiségkereskedőm — Napoleon az igazi tervezője a mai Párisnak. Az ő genitálásának nagy süllusát hirdeti a francia főváros, mert Napoleon nemcsak mint hadvezér volt páratlan, hanem mint városrendező is. Lebontatta a Tuilleries oldalszárnyát egy rövid parancsal: ezt innen el! Így egy hat kilométer hosszú prospectust kapott, végig a lassan emelkedő Avenue de Champs-Élysées-n, amelynek végét az Arc de Triomphe-fal zárta le. A Sándor cárhídjá mellett, balra, a Mars-mezőn, egy óriási csupasz tér szélén állította fel aztán az Invalidusok házáat. Csudálatos panoráma ez. Mi lett volna Pestből, ha Napoleon tovább jön Győrön keresztül, kelet felé s véletlenül ő hozza meg ennek a hirtelen nőtt városnak alapvonalait?

S hirtelen belemelegedve, már mondja is tovább a szinte fantasztikus elképzelést, kitérítve maga elé Budapest térképét:

— Vegyék csak ezt az egy koncepciót: Keleti pályaudvar—Rákóczi-ut—Kossuth Lajos-utca—Erzsébet-híd—Döbrentei-tér—Attila-körút. A helyes megoldás az lett volna, hogy a Rákóczi-ut tengelye egyenesen folytatódik végig a régi Hatvani-utcán az Erzsébet-

szép, egytornyu városházát le kellett bontani s a belvárosi plébániatemplomot gödörbe kellett sülyeszteni. A hidat pedig szerencsésen mekivezítették a Gallérthegynek, ahelyett hogy a száz méterrel jobbra eső Attila-körútba kapcsolták volna. Ezzel viszont eltűntek a Rudas-fürdő meleg forrásait, minkeveitötte az majdnem kímosta a budai hidpillért. A gyönyörű tervnek így örökre vége van, kár is róla beszélni. Ezen már egy új Napoleon se tudna segíteni. A gödörbe sülyesztett Árpád-kori templomot azonban még meg lehetne menteni ha — lebontanák.

— Nem, nem izellen tréfa ez, — folytatja most már egészen nekiléhvülve. — komoly és könnyen megvalósítható terv. A templom ma védett műemlék, amde — s ezt kevesen tudják — csak szentélye az. Nemcsak francia gótika formanyelvén szólnak hozzánk az apokálypszei. Ez az egyetlen igazi középkori pesti emléke — detüleg kápolna volt s IV. Béla király építtette a tatárjárás után. Csak jóval később toldották eléje a barokhajót és tornyot, amely közönséges mesterebermunka. Mikor a kápolnát felszentelték, — a krónika szerint — kun és magyar urak csúnyán összeverekedtek az ünnepségen. Különbben a híres Rákos mezeje, ahol

1292-ben az utolsó Árpád tartott országgyűlést, itt terült el a kápolna körül, lefelé húzódva a ferenciek monostoráig.

— De nem ez a fontos, hanem a megoldás, amely a lehető legegyszerűbb. *Le kell bontani a templomot, fel kell tölteni a mélyedést, egy vonalba az új szintjével a szentély helyén, az eredeti kövekből újra fel kell építeni egyedül a szentélyt, torony nélkül kápolnának, amilyen egykor valóban volt.* A szentélyt úgy ki lehetne emelni, akár a Richter-kőépítőszekevény darabjait, a kápolna külsejének pedig mintája lehetne a Csütörtök-helyi tornyatlan kápolna és a kassai dóm Szent Mihály-kápolnája. Ugyanezt nagyszerűen megcsinálták az esztergomi Bakács-kápolnával, amely egyik legértékesebb műemlékünk a XVI. század elejéről. Miért ne lehetne itt is keresztülvinni ezt? Nemcsak a hid környéke nyerne esztétikailag tökéletesebb kiképzést ilyenformán, hanem a pesti műemlékek száma is gyarapodna egy igazán nagybecsű, eredeti formáját megőrző régiséggel.

— *A költség a lehető legminimálisabb, mert a főlötslegessé vált anyag, a torony- és hajórészek eladásából begyűlt összeg, csaknem teljesen fedezné az átalakítás és feltöltés munkálatainak díját.* Az sem lehetne akadály, hogy a lebontással eltűnne a belvárosi plébánia temploma. A belvárosnak akármelyik más, nagyobb temploma alkalmas lenne plébánia-templomnak . . . Pierpont Morgan hajón egy egész francia gótkápolnát szállított át Amerikába s ott újra összerakatta. Mennyivel egyszerűbb és könnyebb feladat lenne ennek a megoldása . . .

Elhallgat s a színes álomkép, mint a szívárványos szappanbuborék, villózva pattan szét a kis bolt homályán. Vevők jönnek és alkudoznak, most már az üzlet kezdődik. A France-novellának vége van. De hogy ne legyen mégse egészen vége, lejegyeztem ide pár szóval. Hátha mások is észreveszik s az érdekes terv nem öregszik hozzá elfeledetten a boltocska patinás régiségeihez

Kárnáti Aurél